

	ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ	Број: 10/3-14
	ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ	Датум: 10.2.2016.

Наставно-научном већу Филозофског факултета Универзитета у Нишу
подносимо следећи извештај:

ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ:

1. Састав комисије:

1. Др Марина Хаџи Пешић, ред. проф.
2. Др Весна Анђелковић, ванр. проф.
3. Др Миодраг Миленовић, доцент

2. Одлука Већа департмана за психологију број 10/8-54 од 17.12.2015.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ:

1. Име, име једног родитеља, презиме:

Сања (Миодраг) Воштић

2. Година уписа на мастер академске студије

2013/2014.

3. Назив студијског програма

Мастер академске студије психологије

III НАСЛОВ – МАСТЕР РАДА:

Квалитет живота, стратегије превладавања стреса и склоност психосоматским испољавањима код расељених лица

IV ПРЕГЛЕД-МАСТЕР РАДА:

У овом раду кандидаткиња се бави испитивањем разлика у погледу квалитета живота, стратегија превладавања стреса и склоности ка психосоматском испољавању између групе интерно расељених лица и особа које немају овај статус. Узорак обухвата 150 испитаника, 100 у основној и 50 у контролној групи, уједначених по полу и старости. Основну групу чине особе које већ 16 година имају статус интерно расељених до којих се дошло преко Комесеријата за избегла и расељена лица на нивоу града Крагујевца и Ниша, и општина Бор и Куршумлија, а контролну испитаници који немају овај статус и нису били принуђени на селидбе.

Концепт квалитета живота је први пут коришћен у економији да би се касније проширио на остале сфере живота. Бројна истраживања показују да већина људи дефинише свој квалитет живота, имајући у виду позитиван психолошки поглед и емоционално благостање, добро физичко и ментално здравље и физичку способност да раде ствари које желе, остваривање добрих односа са пријатељима и породицом, учествовање у друштвеним активностима и рекреацији, живот у сигурном суседству с добрим објектима и услугама, поседовање довољне количине новца и независност. Расељена лица су дуготрајно била изложена, а нека су нажалост и даље под утицајем стресних ситуација што повећава ризик за настанак психосоматских болести. Многе од поменутих активности које одређују квалитет живота су расељенима ускраћене, док је много тога занемарено решавањем основних егзистенцијалних питања.

Стога не чуди што се многе психичке и телесне тешкоће јављају код великог броја ове популације јер не умеју на прави начин да се изборе са старим проблемима, и сада присутним бригама и страховима што доводи до погоршавања телесног здравља, физиолошких промена и настанка психосоматских болести.

Ово истраживање представља проверу концепта квалитета живота, стратегија превладавања стреса на узорку расељених лица, као и унапређење сазнања о томе колико је изражена склоност психосоматским испољавањима. Како се носимо са стресом у многоме одређује да ли ћемо оболети, па резултати истраживања могу допринети унапређењу менталног и физичког здравља кроз мењање неефикасних стратегија превладавања стреса ефикасним.

Приложени мастер рад изложен је на 113 страна и обухвата следеће целине:

Теоријска разматрања садрже одређења и описе испитиваних концепата истраживања, преглед теорија о њиховом настанку и развоју, различите врсте операционализације, резултате досадашњих истраживања који се односе на повезаност проучаваних концепата са сродним појмовима, али и са различитим соматским и психосоматским поремећајима, као и могућности превенције и третмана. Након приказа основних појмова, следи упознавање са проблемима расељених лица, и другим специфичностима које су откривене у досадашњим студијама.

Приказ методологије истраживања обухвата дефинисање проблема, значаја и циљева истраживања, затим следе одређења варијабли, приказ психометријских карактеристика примењених инструмената и очекивани резултати. Узорак на којем је спроведено истраживање је описан кроз шест табела, а потом су изложени статистички поступци за обраду података.

Резултати истраживања чине трећу велику целину и приказани су у четрдесет једној табели. Најпре су дате дескриптивне карактеристике испитиваних варијабли (дескрипција скорова испитаника на основним варијаблама истраживања на сваком подзорку). Овај део садржи девет табела које приказују податке који се односе на проверу нормалности дистрибуције скорова, а потом приказ резултата према хипотезама истраживања. Прво су приказане разлике у односу на испитиване варијабле, затим повезаност основних варијабли у три групе испитаника. Након корелација је дат приказ разлика у основним варијаблама истраживања с обзиром на контролне варијабле, док је на крају дат приказ фреквенција субјективних процена квалитета живота и здравља на целом као и на подзорцима расељених и контролне групе испитаника. Резултати показују да постоје статистички значајне разлике између расељених лица у погледу

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ

ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ

Број:

10/3-14

Датум:

10.2.2016.

квалитета живота, стратегија превладавања стреса и склоности ка психосоматском испољавању у односу на контролну групу испитаника. Проучавајући међусобни однос зависних варијабли утврђено је постојање повезаности између испитиваних концепата, при чему су корелације између појединих варијабли биле значајне у све три групе, док су неке утврђене само у групи расељених који су боравили у колективним центрима, у групи расељених који нису боравили у колективним центрима или само у контролној групи испитаника. Установљено је да у групи расељених лица која су боравила у колективним центрима постоји највише повезаности димензија основних варијабли истраживања. Резултати су показали и да постоје статистички значајне разлике с обзиром на контролне варијабле. На подзору расељених лица нађене су полне разлике које указују да је код женских испитаника заступљеније превладавање усмерено на емоције као и израженија склоност ка психосоматским испољавањима. У контролној групи испитаника утврђено је да избегавање и дистракцију као стратегију превладавања стреса чешће користе мушки испитаници, док је израженија склоност ка психосоматским испољавањима код жена. Пронађене су старосне разлике на подзору расељених лица које указују да млађи испитаници имају боље физичко здравље и израженији скор на друштвеним интеракцијама, као и да чешће од старијих користе стратегије: превладавање усмерено на проблем, избегавање и социјалну диверзију. На узорку расељених лица пронађене су разлике у односу на стручну спрему који сведоче да факултетски образовани испитаници највише користе превладавање усмерено на проблем, док испитаници са високим/вишим образовањем пак највише користе социјалну диверзију. У контролној групи је ситуација другачија, средњошколско образовани испитаници највише користе избегавање и дистракцију, док социјалну диверзију највише користе факултетски образовани испитаници, док су друштвене интеракције најизраженије код такође факултетски образованих испитаника, склоност психосоматским испољавањима је најизраженија код испитаника са основном школом. Разлике у брачном статусу су код расељених пронађене само на једној од димензија квалитета живота, што указује да су друштвене интеракције најизраженије код испитаника који нису у браку. Разлике у радном статусу су такође пронађене само на подзору расељених што указује да незапослени имају најизраженији скор на физичком здрављу и друштвеним интеракцијама, док незапослени имају највећи скор на психичком здрављу. Број деце се показао значајним само на варијабли склоности психосоматским испољавањима што указује да расељени који имају двоје деце имају најизраженији скор.

Дискусија резултата дата је на другој страни текста у којима су понуђена објашњења за утврђене налазе у односу на претходно постављене хипотезе позивањем на релевантна теоријска схватања и резултате сродних емпиријских истраживања.

Закључци истраживања су приказани на једној страни и садрже преглед и импликације најважнијих налаза. Истакнута су ограничења и предности истраживања и дати предлози за будућа истраживања како би се наведена ограничења превазишла. Указано је истовремено на важност нових истраживања која укључују ову ометљиву популацију, а са циљем боље превенције психосоматских и менталних поремећаја.

Литература садржи деведесет две библиографске јединице на српском, хрватском и енглеском језику.

Прилози: У прилозима су дати инструменти коришћени у истраживању: Упитник конструисан за потребе истраживања, Упитник за испитивање квалитета живота Светске Здравствене Организације WHOQOL-BREF, за процену стратегија превладавања стреса *Coping Inventory for Stressful Situations* (CISS) и X1 тест за мерење склоности ка психосоматици.

Рад има укупно 113 страна, 48 табела и 1 слику.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА -МАСТЕР РАДА:

1. ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Утврђени резултати потврђују очекивања да је ниво квалитета живота израженији код контролне групе испитаника у односу на расељена лица што је конзистентно са досадашњим емпиријским налазима. Израженије присуство превладавања усмереног на емоције код расељених у односу на превладавање усмерено на проблем које је заступљено код контролне групе испитаника указује да контролна група на конструктивнији начин приступа стресним ситуацијама од расељених. Разлике у склоности ка психосоматским испољавањима између расељених и контролне групе испитаника су пронађене што је такође очекивано. Утврђене полне разлике на подзорку расељених указују да је код жена заступљенији одабир превладавања усмереног на емоције као и израженија је склоност психосоматским испољавањима. Такође је утврђено да млађи испитаници на подзорку расељених имају већи скор на димензијама квалитета живота, физичко здравље и друштвене интеракције су израженије код млађих у односу на старије испитанике што се може објаснити једноставно бољем адаптирању. У контролној групи испитаника утврђена је разлика у нивоу склоности психосоматским испољавањима, која је као и код расељених, у корист женског пола. Жене у контролној групи чешће од мушкараца бирају избегавање и дистракцију.

2. ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Резултати истраживања су приказани у складу са постављеним хипотезама, систематично и прегледно. Најпре је приказана структура узорка с обзиром на контролне варијабле, затим су дате дескриптивне статистичке мере на испитиваним варијаблама истраживања и извршена провера нормалности дистрибуције скорова а потом следи приказ резултата према постављеним хипотезама: разлике у погледу испитиваних варијабли, повезаност основних варијабли, затим приказом разлика на испитиваним варијаблама с обзиром на контролне варијабле. Преглед резултата истраживања завршава се приказом фреквенција субјективних процена квалитета живота и здравља на целом као и на подзорцима расељених и контролне групе испитаника. Добијени налази су сагледани и протумачени у складу са релевантним теоријским схватањима и резултатима досадашњих истраживања из ових области.

3. КОНАЧНА ОЦЕНА -МАСТЕР РАДА

Мастер рад *„Квалитет живота, стратегије превладавања стреса и склоност психосоматским испољавањима код расељених лица“* је у складу је са наведеном темом и испуњава све важне одреднице самосталног научног истраживања студента. Рад садржи обухватан и темељно обрађен теоријски део у којем се разматрају важни аспекти квалитета живота, стратегија превладавања стреса и психосоматике. Изложена су бројна истраживања и теорије водећих аутора у

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ

ИЗВЕШТАЈ О УРАЂЕНОМ МАСТЕР РАДУ

Број:

10/3-14

Датум:

10.2.2016.

свакој од проучаваних области. Методолошки део одговара на постављене циљеве истраживања, а резултати су адекватно протумачени и аргументовани. Предност овог рада је у самом избору теме јер на нашим просторима нема много истраживања која су се бавила проучавањем наведених концепата и испитивањем њиховог међусобног односа у општој популацији, а камоли на узорку расељених. Такође, проблем којим се ово истраживање бави је све више акутелан у савременом друштву. Интерно расељених лица је све више, а постоје они којима годинама нису успели да се прилагоде на живот у тренутним срединама, изоловани су и потребна им је стручна помоћ. Поред друштвене изолације која доприноси нарушавању менталног здравља и слаби квалитет живота, код многих особа су се развиле психосоматске болести које је потребно третирати. Ово истраживање настоји да укаже на важност примене превенције менталних и психосоматских поремећаја код ове популације људи као и примену едукација ефикасним методама превладавања стреса чиме ће се знатно побољшати ниво квалитета живота расељених.

VI ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене тезе, комисија предлаже:

да се мастер рад прихвати, а кандидату одобри јавна одбрана.

ПОТПИС ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Др Марина Хаџи Пешић, ред. проф.

Др Весна Анђелковић, ванр. проф.

Др Миодраг Милосавић, доцент